

PADLI ČLANI SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE V OBOROŽENIH SILAH ZDA MED DRUGO SVETOVNO VOJNO V LUČI ČASNIKA PROSVETA

Andrej VOVKO¹

COBISS 1.02

IZVLEČEK

Padli člani Slovenske narodne podporne jednote v oboroženih silah ZDA med drugo svetovno vojno v luči časnika Prosveta.

V prispevku so predvsem po podatkih, objavljenih v člankih dnevnika Prosveta, glasila Slovenske narodne podporne jednote (SNPJ), kratko prikazana življenja in zlasti vojaška pot 64 pripadnikov te organizacije v oboroženih silah ZDA, ki so padli v kopenski vojski, letalskih silah kopenske vojske, mornarici in v mornariški pehoti na evropskih in pacifiških bojiščih med drugo svetovno vojno. Šlo je predvsem za fante in mlajše moške, praviloma neporočene, rojene v ZDA, večinoma z amerikaniziranimi imeni in priimki, z vsaj srednješolsko izobrazbo, iz številnih družin, od katerih je bilo nekaj sinov takrat hkrati v oboroženih silah ZDA, velika večina, vsaj 30, pa jih je bilo iz zvezne države Pennsylvanije.

KLJUČNE BESEDE: Slovenska narodna podpora jednota, časnik Prosveta, vojaška zgodovina, II. svetovna vojna, izseljenska društva, slovenski izseljenci v ZDA

ABSTRACT

Fallen Members of the Slovenian National Benefit Society in the US Armed Forces during the Second World War as reported by the Prosveta Newspaper.

The paper presents brief stories, mainly taken from data published in articles in Prosveta (Enlightenment), the daily newspaper of the Slovene National Benefit Society (SNPJ), of the lives and especially the military careers of 64 members of this organisation in the US armed forces, who fell as members of the Army, Army Air Force, Navy and Marines in European and Pacific battles during the Second World War. They were mostly boys and young men, usually single, born in the USA, the majority of whom had Americanised first and last names, with at least secondary school education, from numerous families which had several sons in the US armed forces at the same time, and the great majority of whom, at least 30, were from the state of Pennsylvania.

KEY WORDS: Slovene National Benefit Society, Prosveta newspaper, military history, World War II, emigrant society, Slovenian emigrants in the USA

¹ Dr. zgodovinskih znanosti, znanstveni svetnik, izredni profesor, Inštitut za kulturno zgodovino ZRC SAZU, Novi trg 2, SI-1000 Ljubljana, e-pošta: vovkoan@zrc-sazu. si.

UVOD²

Vsakemu poznavalcu ne samo izseljenske, ampak tudi splošne slovenske novejšje zgodovine je znano, kaj je našim prednikom proti koncu 19. in v prvih desetletjih 20. stoletja pomenila »obljubljena dežela Amerika«. Pod tem so seveda razumeli Združene države Amerike. Tokrat naša pozornost ni namenjena splošni izseljenski problematiki, ampak le njenemu ozkemu, a po svoje zelo zanimivemu delu: tragični usodi, ki jo je doživel določen moški del tega izseljenstva, vključen v eno od prvih in osrednjih podpornih organizacij slovenskih izseljencev v ZDA: v Slovensko narodno podporno jednoto, (SNPJ). Zanimajo nas njeni člani, ko so padli kot pripadniki oboroženih sil ZDA med II. svetovno vojno. Tako tokrat ne obravnavamo tistih članov SNPJ v oboroženih silah ZDA, ki so vojno preživeli, in teh je bilo seveda veliko več kot tistih, ki so padli. Vprašanje aktivne udeležbe slovenskih priseljencev v ZDA in njihov potomcev v vojnah, ki se jih je udeležila njihova nova domovina, seveda sodi v kar precej različnih bistveno širših sklopov zgodovinskih vprašanj slovenskega izseljenstva. Tako ga lahko vključimo v raziskovanje vloge in pomena slovenskega izseljenstva in njegovega odnosa do matične države Jugoslavije ter do dogajanj na slovenskem ozemlju med II. svetovno vojno v luči zelo različnih raziskovalnih tem. Od njih tokrat posebej naglasimo vprašanja jugoslovanske in v njenem okviru ali zunaj njega slovenske diplomatske dejavnosti v državah slovenskega priseljevanja v času II. svetovne vojne tako v ZDA kot drugje, na primer v Argentini,³ ter odnos slovenskih izseljencev do dogajanja v matični slovenski domovini⁴ tako v ZDA kot v drugih državah.⁵ Po drugi strani moramo imeti pred očmi dejstvo, da se aktivni bojni prispevek slovenske priseljske skupnosti v ZDA nikakor ni omejil samo na II. svetovno vojno. Ne tvegamo veliko, če sklepamo, da so bili slovenski izseljenci in njihovi potomci udeleženi v vseh vojnah v zgodovini ZDA, od vojne za neodvisnost 1775–1783, za kar obstajajo določeni podatki, preko državljanske vojne 1861–1865, ameriško-španske vojne 1898, prve in druge svetovne vojne, korejske, vietnamske, zalivske vojne 1991, do vojn v Afganistanu in Iraku, ki potekata še danes. Udeležba slovenskih izseljencev v vsaki od teh vojn ZDA seveda terja svojo podrobnejšo proučitev. Ker pa se Slovenci, kot je dobro znano, niso selili samo v ZDA, je zanimiva in še v veliki meri neobdelana tema raziskovanja vloge, ki so jo imeli v oboroženih silah in vojnah drugih priseljskih držav priseljevanja. Znano je, da so se pripadniki slovenske skupnosti v Argentini udeležili vojne na Malvinih/Falklandskih otokih leta 1982 in tudi plačali svoj krvni davek.

Če se po tem »izletu v stran« vrnemo k tistemu krvnemu davku, ki so ga novi

² Članek je delni rezultat ciljnega raziskovalnega projekta »Vojaki iz slovenskega prostora na tujih tleh v preteklosti«, ki sta ga financirala Ministrstvo za obrambo republike Slovenije in ARRS.

³ Glej: Andrej Rahten, Izidor Cankar and Royal Yugoslav Legation in Buenos Aires. *Dve domovini/Two Homelands*, 29/2009: 84–91.

⁴ Glej: Bogdan C. Novak, Adamic and Yugoslavia during . World War II, *The Slovene Catholic Response. Dve domovini/Two Homelands*, 5/1994: 63–84.

⁵ Glej: Irene Mislej, Primorski odbor, Politično delovanje primorskih Slovencev med drugo svetovno vojno v Argentini. *Dve domovini/Two Homelands*, 5/1994: 85–113.

domovini ZDA plačali naši tamkajšnji rojaki, ga tokrat seveda (še) ne moremo celovito številčno in drugače ovrednotiti. Kot že omenjeno, se bomo zavestno omejili le na prikaz nekaterih padlih v času II. svetovne vojne iz vrst članov Slovenske narodne podporne jednote. Slovenski izseljenci so se ob prihodu v novo domovino bolj ali manj uspešno organizirali na cerkvenem, šolskem, socialno podpornem in drugih področjih. Prav področje socialnih podpor bolnim, upokojenim in umrlim rojakom ter njihovim družinam je bilo zaradi pomanjkanja ustreznih rešitev na državni ravni skoraj v celoti prepuščeno privatni pobudi oziroma samoorganiziranju. Tako so idejno katoliško usmerjeni slovenski izseljenci v ZDA po vrsti krajevnih tovrstnih organizacij in po češkem vzoru leta 1894 v mestu Joliet v državi Illinois kot prvi v ZDA organizirali državno zvezo podpornih organizacij – Kranjsko slovensko katoliško jednoto (dalje tudi KSKJ).⁶ Liberalno oziroma socialistično usmerjeni slovenski izseljenci v ZDA so svojo Slovensko narodno podporno jednoto (dalje tudi SNPJ) ustanovili julija leta 1904 na konvenciji v Chicagu, prav tako v državi Illinois. Organizacija je, tako kot KSKJ in druge podobne organizacije, svojim članom ob rednem plačevanju prispevkov nudila bolniško podporo, svojcem umrlih pa posmrtnino. Glasilo SNPJ je bilo najprej Glas svobode, nato Glasilo Slovenske narodne podporne jednote, leta 1916 pa se je preimenovalo v dnevnik Prosveta.⁷ KSKJ, SNP in druge sorodne podporne organizacije, tako v spodnjem tekstu nekajkrat omenjena Ameriška bratska zajednica (ABZ), so izvajale tudi druge dejavnosti (kulturno-prosvedne, športne in podobne) zunaj tega zavarovalniškega okvira. Organizirane so bile po osnovnih krajevnih organizacijah, imenovanih Lodge (lože).

Tako SNPJ kot KSKJ in druge podobne organizacije so bolj ali manj hitro ter v bolj ali manj veliki meri izplačevale denarno pomoč ob smrti (posmrtnino) sorodnikom med vojno padlih članov, kar so razumeli kot izraz patriotske vneme in podpore vojnim ciljem ZDA. V spodaj objavljenih prispevkih o padlih naletimo tudi na nekaj pritožb zaradi načina, kako hitro in v kakšni meri je (oziroma ni) svoje odškodnine izplačevala ABZ, ter na pohvale SNPJ za njihovo hitro in celovito plačevanje. Politika zveznega vodstva SNPJ je sicer bila, da je svojcem izplačevalo odškodnine za tiste padle vojake, ki so se včlanili v SNPJ pred 1. avgustom 1942.⁸

Šestdeset let po koncu II. svetovne vojne še vedno obstajajo različni podatki o številu vojskujočih se v posameznih vojskah ter o njihovih žrtvah, tudi za oborožene sile ZDA. Po nekaterih podatkih naj bi bilo med 16,122.566 ameriški pripadniki in pripadnicami oboroženih sil (pripadnic je bilo v primerjavi s sedanjim stanjem seveda precej manj in še to ne v bojnih enotah, ampak zgolj v zdravstveni in drugih zalednih službah) 291.557 padlih, 113. 842 umrlih iz drugih vzrokov in 671.846 ranjenih.⁹

⁶ Darko Friš, Bogdan Kolar, Andrej Vovko, Prvih sto let Kranjsko slovenske katoliške jednote, Ljubljana: Založba Ilex, 1997.

⁷ Marjan Drnovšek, Slovenska narodna podporna jednota (SNPJ), *Slovenska kronika XX. stoletja*, (ur. Marjan Drnovšek, Drago Bajt). Ljubljana: Nova revija: 47.

⁸ Our Soldier Members and Their Insurance. Prosveta, št. 8 (13. 1. 1943): 7.

⁹ Fact Sheet: America's Wars, <http://www1.va.gov/opa/fact/amwars.asp> (24. 7. 2009).

V maju 1942 je bilo v oboroženih silah ZDA 341 pripadnikov SNPJ,¹⁰ v oktobru 1942 so v Prosveti objavili poimenski seznam 1.449 pripadnikov SNPJ na podlagi podatkov, ki so prišli do tajnikov lož, bilo pa naj bi jih vsaj še 400 več.¹¹ Januarja 1943 jih je bilo 3.237 na podlagi uradnega štetja v glavnem uradu SNPJ,¹² junija 1944 4.910,¹³ oktobra 1944 5.009,¹⁴ junija 1945 pa 5.141, tako moških kot v manjši meri tudi žensk.¹⁵

Podatki o padlih članih SNPJ v tem prispevku so povzeti po glasilu SNPJ Prosveta. Najdemo jih predvsem v rubrikah poročil iz slovenskih naselbin, ki so jih praviloma prispevali funkcionarji SNPJ, ter v osmrtnicah, ki so jih objavljali svojci, včasih tudi ob vsaki naslednji obletnici smrti. Osmrtnice so namenili prav tako padlim, ki niso ali niso več bili člani SNPJ ali pa so poleg te bili člani še kakšne podporne jednote (KSKJ, ABZ). Padli so v prispevku predstavljeni z osnovnimi podatki o njihovem življenju, rojstvu, šolanju, družinskem okolju vojaški poti, okoliščinah smrti ter času, ki je pretekel od njihove smrti do uradnega pogosto turobno suhoparnega sporočila svojcem, vse pač glede na podatke, ki jih je moč najti v objavljenih prispevkih. V prispevkih, nekateri so pisani v slovenščini, nekateri pa v angleščini, naletimo tudi na tipično ameriško vojaško izrazoslovje. Vesti o žrtvah med članstvom so v Prosveti objavljali bolj ali manj po kronološkem redu glede na datum njihove smrti oziroma včasih potem, ko je bila pri pogrešanih smrt uradno potrjena, torej ko so bili po vojaški terminologiji iz MIA (missing in action – pogrešan v boju), uradno prekvalificirani v KIA (killed in action – padel v boju). Ob tem je pogosto prihajalo do zamud, posledično tudi pri objavi spominskih člankov v Prosveti. Poudarimo še, da je bilo v Prosveti objavljenih še veliko drugih prispevkov o članih SNPJ, pripadnikih oboroženih sil ZDA med II. svetovno vojno, zlasti o ranjenih (WIA, – wounded in action) in tistih, ki so se odlikovali v bojih. O teh tokrat ne bomo pisali.

O PADLIH ČLANIH KSKJ

Podobno kot vodstvo SNPJ je tudi vodstvo KSKJ vodilo natančen pregled svojih članov v oboroženih silah ZDA med II. svetovno vojno. V začetku leta 1942 je v svojem časniku Glasilo KSKJ objavljalo celo poimenskega. Tako je bilo 25. marca 1942 v oboroženih silah ZDA skupaj 420 članov KSKJ (tudi kakšna članica med njimi, zlasti bolničarke), 30. junija 1943 2.954 članov, od tega takrat že sedem padlih, šest pa jih je umrlo za posledicami ran,¹⁶ v

¹⁰ F. A. Vider, Our Members in U. S. forces fight for Human Rights. Prosveta, št. 89 (6. 5. 1942.): 6.

¹¹ F. A. Vider, Our Members in U. S. forces fight for Human Rights. Prosveta, št. 203, (14. 10. 1942): 6.

¹² F. A. Vider, 3237 naših članov je že v armadi. Prosveta, št. 18 (27. 1. 1943): 5.

¹³ Our members in U. S forces fight for Human Rights. Prosveta, št. 121 (21. 6. 1944): 6.

¹⁴ Our members in U. S forces fight for Human Rights. Prosveta, št. 204 (18. 10. 1944): 6.

¹⁵ Our members in U. S forces fight for Human Rights. Prosveta, št. 115 (13. 6. 1945): 6.

¹⁶ Glasilo KSKJ, št. 35 (1. 9. 1943): 1.

začetku novembra 1943 preko 3.000,¹⁷ 29. marca 1944 3.526 članov¹⁸ in v začetku decembra 1944 3.804 članov KSKJ.¹⁹

Od njih jih je po podatkih, objavljenih v Glasilu KSKJ, do konca leta 1945 padlo ali umrlo v nesrečah preko 120. Njihovo življenje pred in med vojno je bilo deležno proučevanja v okviru ciljnega raziskovalnega projekta *Slovenska vojska. Kratka zgodovina- dolga tradicija*. V publikaciji, ki je v pripravi in v kateri bodo zbrani raziskovalni rezultati tega projekta, bo objavljen tudi delni povzetek raziskovanja življenjskih zgodb 76 padlih članov KSKJ med II. svetovno vojno v oboroženih silah ZDA. Na tem mestu naj zato navedemo le nekaj osnovnih poudarkov o njih.

Prvega padlega člana KSKJ zasledimo tako že kar na prvi dan izsiljenega vstopa ZDA v vojno v Pearl Harborju 7. (ali po evropskem koledarju 8.) decembra 1941. To je bil marinec – pripadnik US Marine Corps – mornariške pehote, prostak (navadni vojak) prvega razreda (private first class ali z vojaško kratico pfc.) William Joseph Lovshin iz Elyja v Minnesoti. Najprej je bil uradno pogrešan (MIA) od napada na Pearl Harbour 7. decembra, v drugi polovici februarja 1942 pa tudi uradno proglašen za padlega (KIA). V Glasilu KSKJ niso povedali nič več o okoliščinah njegove smrti,²⁰ ki pa smo jo lahko pojasnili iz drugega vira. Williama J. Lovshina namreč najdemo v seznamu 1.117 smrtnih žrtev na bojni ladji BB-39 USS Arizona.²¹ Poleg njega naletimo na še nekaj padlih, ki jim bolj ali manj upravičeno lahko pripišemo slovenske korenine, najbolj trdno nedvomno prvemu med njimi na tem abecednem seznamu – naredniku marincev (Sergeant) Josephu Baragu iz Michigana. Zanimivo je, da sta bila kar dva od padlih slovenskega rodu pripadnika mornariške pehote. Mogoče se bo kdo vprašal, kaj sta počela na vojni ladji. Običajna praksa v mornarici ZDA (pa tudi kaki drugi, recimo britanski) je bila in je še danes, da je na vojnih ladjah vkrcan tudi oddelek mornariške pehote, ki v dobršni meri tam opravlja notranjo varnostno oz. »policijsko« službo. Poleg njiju sta na seznamu padlih iz bojne ladja Arizona še mornarja John Anthony Kosec iz Kalifornije in mornar rezervist Frank Levar iz države Washington, pri katerih lahko dovolj upravičeno sklepamo, da sta bila slovenskega rodu.

Kar 45, torej več kot polovica vseh predstavljenih padlih članov KSKJ, je pripadala kopenski vojski ZDA. Od teh jih je na zahodnem bojišču od 6. junija 1944 dalje padlo vsaj 36, če ne prištejemo še tistih, ki so umrli v Atlantiku ali Rokavskem prelivu. Na različnih bojiščih Pacifika je padlo sedem vojakov in še pet marincev ter enajst mornarjev. Med žrtvami zasledimo le štiri padle letalce, ki so organizacijsko spadali pod kopensko vojsko ZDA. Samo eden od teh je padel na pacifiškem bojišču. Velika večina zgornjih žrtev je bila mobiliziranih samskih fantov, stari od 19 do 25 let, nekaj je bilo prostovoljcev, nekaj pa tudi poročenih mož, ki so zapustili za seboj eno ali več sirot. Bili so več ali

¹⁷ Glasilo KSKJ, št. 44 (3. 11. 1943): 7.

¹⁸ Glasilo KSKJ, št. 14 (5. 4. 1944): 4.

¹⁹ Glasilo KSKJ, št. 49 (6. 12. 1944): 1.

²⁰ Glasilo KSKJ, št. 7 (18. 2. 1942): 1.

²¹ National Park Service, Historical Statistics, USS Arizona, <http://www.nps.gov/archive/usar/azcas.html> (24. 7. 2009)

manj enakomerno porazdeljeni po vseh tradicionalnih naselbinah slovenskih izseljencev od Pennsylvanije do Kalifornije, največ jih je bilo seveda iz najbolj številčnih med njimi, predvsem iz Clevelanda. Skoraj vsi so že imeli amerikanizirana imena in priimke.

Padlim sledimo od prvega dne, ko so ZDA vstopile v II. svetovno vojno, od že omejenjene bojne ladje USS Arizona, do težke križarke USS Indianapolis, potopljene 30. julija 1945, kjer je bil med skoraj 900 smrtnimi žrtvami tudi mornar John Nicholas Petrincich (pisano tudi Petrinčič) iz Clevelanda,²² od Filipinov leta 1942, preko južnega Pacifika, Severne Afrike, Sicilije, Italije, Normandije, Francije, Belgije, Nizozemske, Nemčije, Filipinov leta 1944 in 1945 do Okinawe in kapitulacije Japonske.

PADLI ČLANI SNPJ

Prva smrtna žrtev iz vrst SNPJ v II. svetovni vojni je bil letalski poročnik Frank A. Kopal iz Claredon Hills pri Chicagu, ki se je 30. decembra 1941 smrtno ponesrečil v letalski nesreči srednjega bombnika B-26 »Marauder« v pogorju San Bernardino v Južni Kaliforniji, skupaj z vso posadko. Našli so jih 15. januarja 1942. Rojen je bil v Absherju (Montana), star je bil 25 let, sicer nečak znanega polkovnika in kasnejšega pisca Andreja Kobala.²³ Oče je bil lastnik trgovine in počitniškega doma. Frank je bil član SNPJ lože Pioneers št. 559 v Chicagu. Končal je Hinsdale High School (ameriško srednjo šolo) in nato Wabash College, leta 1940 se je pridružil vojnemu letalstvu. Zapustil je brata, ki je bil prav tako v vojski, in sestro, pokopali pa so ga na pokopališču v Claredon Hills.²⁴

Kot letalec je 2. septembra 1942 umrl v nesreči tudi štabni narednik (Staff sergeant) Peter Verbich ml. Njegov bombnik je strmoglavil na Aleutih, ko mu je zmanjkalo goriva in je skušal zasilno pristati. Verbich je končal Huerfano County High School in nato študiral na univerzi Colorado. V ameriško vojsko je stopil decembra 1940 na Chanute Field v Rantoulu (Illinois), kjer je opravil devetmesečni tečaj za mehanika, ki ga je končal avgusta 1941. Služboval je v Cowen Fieldu v Boiseu (Idaho), kjer je napredoval v čin štabnega narednika. Po napovedi vojne ZDA Japonski je bil v Fort Richardsonu (Alaska), kasneje pa je bil premeščen na Aleute. Rojen je bil v kraju Jenny Lind (Arkansas) 23. septembra 1916, 1917 se je s starši preselil v Pueblo (Colorado) čez dve leti pa v Walsenburg. Bil je član SNPJ lož št. 24, Pueblo št. 21 in Walsenburg št. 299. Zapustil je mater in dve sestri. Oče, ki je bil rojen v Sloveniji in se je priselil v ZDA leta 1902, je nenadoma umrl 17. oktobra 1942 po kratki bolezni, ki naj bi bila posledica šoka ob sinovi smrti.²⁵

²² Final Crew List of USS Indianapolis, <http://members.tripod.com/IndyMaru/indymaru4.htm> (24. 7. 2009)

²³ Andrej Kopal, polkovnik, obveščevalni častnik v vojski ZDA, univerzitetni profesor in pisatelj (Cerkno, 29. november 1899–Murnau, Bavarska, 16. marec 1988) glej: Jem. (Martin Jevnikar), Kopal Andrej, Primorski slovenski biografski leksikon, 8. snopič, Gorica 1982, str. 76–79.; J. pč. (Jerneja Petrič), Kopal, Andrew, Enciklopedija Slovenije, 5. zvezek, Ljubljana 1991, str. 166.

²⁴ Frank A. Kopal. Prosveta, št. 14 (21. 1. 1942): 7.

²⁵ Bro. P. Verbich Jr. Prosveta, št. 223 (11. 11. 1942): 6.

Pojasnimo, da sta bila tako Kobal kot Verbich sicer letalca, vendar pa sta bila organizacijsko pripadnika kopenske vojske (US Army), ker takrat samostojne letalske sile v ZDA še niso obstajale, ampak so bile organizirane v letalski korpus kopenske vojske ZDA (US Army Air Corps). Vojno letalstvo ZDA (US Air Forces) se je osamosvojilo šele po koncu druge svetovne vojne. Svoje posebno letalstvo sta imela tudi vojna mornarica ZDA (US Navy) in mornariška pehota, uradno imenovana Mornariški korpus (Marine Corps), ki pa je kljub veliki dejanski samostojnosti organizacijsko sodila pod Vojno mornarico.

»Nekje na Južnem Pacifiku« je 9. oktobra 1942 padel prostak prvega razreda Andrew Martinchak, pripadnik ameriške mornariške pehote (US Marine Corps) – bolj znane kot marinci. K njim je prostovoljno pristopil²⁶ 7. marca 1941. Najprej se je uril v znanem oporišču Parris Island (Južna Carolina), nato v New Riverju (Severna Carolina), 1942 pa je odšel iz ZDA na bojišče. Rojen je bil 30. novembra 1921, torej je padel star še ne 21 let. Vse življenje je bil član SNP lože št. 517. Višjo šolo je končal leta 1940 v Veniceju (Pennsylvania). Bil je navdušen športnik, za svoje igranje košarke in ameriškega nogometa je dobival priznanja.²⁷ Zapustil je očeta Antona st., mamo Jennie, brata Antona ml., ki je bil prav tako v vojski, in Rudolpha ter sestre Fredo, Elisabeth in Matildo, poročeno Santis.²⁸

Na bojišču v Južnem Pacifiku, tokrat konkretno navedeno na Salomonovem otočju, je bil konec leta 1942 ubit v boju tudi John Malovec iz Cuddyja (Pennsylvannia), pripadnik SNPJ lože št. 319, ki je naslednjo sejo 8. novembra posvetila v njegov spomin.²⁹

Mornariški letalski mehanik prvega razreda (Aviation machinist first class) William A. Kocevar je padel 26. oktobra 1942 kot ena od 111 smrtnih žrtev, ko se je potopila njegova ladja, letalonosilka CV-8 USS Hornet³⁰. V vojni mornarici ZDA je bil že od leta 1936. Oče Mike st. je v Steeltonu (Pennsylvania) 14. novembra 1942 prejel telegram, da je sin padel 26. 10. 1942, na račun vojne cenzure je pisalo samo »nekje na Pacifiku«. Oče bi že prej sporočil ime ladje, pa je bilo prej od oblasti prepovedano povedati, na kateri »bojni ladji je bil, zdaj ko je mornariški department že javil o izgubi Horneta«, pa ni bilo več zadržkov. Oče je 7. novembra, torej že po sinovi smrti, prejel zadnje pismo od njega. Na ladji je bil tudi neki Lopatic iz Peorie (Illinois), ki je očitno preživel potop Horneta. Oče Mike je prosil njegova starša, naj se javita, če sta brala njegov članek, »da bi izvedel kake podrobnosti, kako je sin prišel ob življenje«. Na ladji naj bi bila tudi »dva Horvatova fanta iz Clevelanda«, o njiju in kakem odmevu na Mikeovo prošnjo v Prosveti in tudi Glasilu KSKJ pa ni nič zaslediti. Williamov brat korporal (Corporal s kratico cpl.) v kopenski vojski ZDA, Mike Kočevar, je bil od 7. maja 1942 pogrešan na Filipinih. Oba sta bila člana SNPJ.³¹

Prostak prvega razreda Frank Zupancic ml. iz Bentleyvilla (Pennsylvannia) je bil ubit v bojih v Severni Afriki 8. novembra 1942. Kot edini sin ob hčeri Franka Zupancica

²⁶ K marincem si sicer lahko stopil samo kot prostovoljec (op. avt.)

²⁷ Padel za domovino. Prosveta, št. 247 (16. 12. 1942.): 8.

²⁸ V blagi spomin prve obletnice smrti. Prosveta, št. 200 (13. 10. 1943): 2.

²⁹ Bro. John Malovec. Prosveta, št. 218 (4. 11. 1942): 6.

³⁰ Aircraft Carrier Hornet (CV-8), <http://www.hazegray.org/danfs/carriers/cv8.htm> (24. 7. 2009)

³¹ Glasovi iz naselbin, Dal dva sinova – za demokracijo. Prosveta, št. 18 (27. 1. 1943.): 4.

st. je bil rojen v Madisonu (Pennsylvannia) 2. decembra 1915. V vojski je bil od 26. julija 1941, preden je bil septembra 1942 prestavljen v Anglijo, je bil vojaškem oporišču v Fort Braggi (Severna Karolina). Bil je član SNPJ lože št. 280. V Delmontu (Pennsylvannia) je bil od 1924.³²

Louis Supancic iz Fleminga (Kansas) je padel 28. decembra 1942 »nekje na južnem Pacifiku«. Vojaški odsek iz Washingtona je telegram o njegovi smrti staršem poslal 24. januarja 1943 ob 8. uri zjutraj. Svoje zadnje pismo je Louis poslal domov 17. novembra 1942 iz Nove Gvineje. Rojen je bil 15. oktobra 1917 v Columbusu (Kansas). Leta 1929 so se preselili v Fleming, kjer je končal osnovno šolo, srednjo pa v Cherokeeju. Leta 1939 je odšel v Detroit, kjer je delal pri Cryslerju. Vpoklican je bil 5. aprila 1941, 10. aprila 1942 pa je bil premeščen v Avstralijo. Deloval je v mladinskem odseku SNPJ, kasneje pa je moral to jednoto zaradi slabih razmer in brezposelnosti zapustiti. Brat Tony je živel v Girardu, sestra Ethel pa v Flemingu.³³

V Severni Afriki je 26. marca 1943 padel Joseph Frank (tudi Frank Joseph) Siebert. Rojen je bil 17. ali 18. aprila 1908 v Johnstownu (Pennsylvannia). O njem so objavili v Prosveti dva spominska zapisa, drugega zato, ker ob objavi prvega še niso imeli njegove fotografije. Od tod tudi dva datuma njegovega rojstva.³⁴ Joseph Frank je bil »vedno vesel in miren mladenič iz znane Žibertove pionirske družine, znane vsem mladim premo-garjem«, ki so pri njih vedno našli zavetje in hrano. Deloval je v mladinskem odseku SNPJ, po smrti očeta pa se je preselil v South Fork (Pennsylvannia). Bil je »premogar« in harmonikar. Oživil je delovanje SNPJ lože št. 345 v South Forku, ki je takrat životarila, ustanovil je orkester in atletski odsek. Kot vsi v družini je obvladal slovenščino s »tako čistočo, da bi nikdo ne verjel, da se je rodil v Ameriki«. Po smrti matere se je preselil v Brownsville (Pennsylvannia), kjer je postal član SNPJ lože št. 759. V vojsko je bil vpo-klican 9. maja 1942. Zapustil je brata Mihaela, korporala v vojski ZDA, in sestre Alice Seibert v Fredericktownu (Pennsylvannia), Josephine por. Thalenko v Clevelandu (Ohio) in Frances por. Bozic v Tire Hillu, (Pennsylvannia).³⁵

Korporal marincev Louis Frank »Bobbie« Vreck (pisano tudi Vreček) iz Strabaea (Pennsylvannia) je padel 10. januarja 1943 na znanem bojišču na otoku Guadalcanal v Salomonskem otočju. Star še ni bil 25 let, k marincem je stopil 3. oktobra 1940, na boji-šču pa je bil osem mesecev. Zapustil je očeta Josepha, mamo Annie, brata Josepha ml. v vojski ZDA in Walterja pri marincih. Bil je član SNPJ lože št. 138 Postojnska jama in »konkurenčne« KSKJ lože št. 153.³⁶ Brat Walter je 14. oktobra 1943 obiskal njegov grob na Južnem Pacifiku.³⁷

William Janezich, od rojstva član SNPJ lože št 118 iz Pittsbourgha (Pennsylvannia), je umrl 16. februarja 1943 v ZDA, potem ko je bil usodno obstreljen na straži. V vojsko je

³² Frank Zupancic Jr. Prosveta, št. 18 (27. 1. 1943): 6.

³³ Louis Supancic st. , Sin padel v vojni. Prosveta, št. 39 (17. 2. 1943): 4.

³⁴ Lodge 759 Mourns Bro. J. F. Seibert Death. Prosveta, št. 103 (26. 5. 1943): 6.

³⁵ A. Vidrich, Frenk Joseph Seibert. Prosveta, št. 200 (17. 10. 1943): 4.

³⁶ Osmrtnica s sliko. Prosveta, št. 58 (24. 3. 1943.): 2.

³⁷ Cpl. Vrecheck Killed in Action. Prosveta, št. 13 (19. 1. 1943): 6.

stopil leta 1941. Med pogrebom sta njegovo krsto nosila bratranca podoficir Louis Mali, in mornar drugega razreda Joseph Maly. V oboroženih silah ZDA sta bila še bratranca Albert Mali in letalski poročnik Albert Progar.³⁸

Korporal Frank Odar, član SNPJ lože št. 315, je umrl 17. maja 1943 na Novi Gvineji, kjer je prej nekaj mesecev služil v letalski preskrbovalni enoti. Rojen je bil v Clevelandu (Ohio) 14. decembra 1913, končal je višjo šolo McKinnley, nato pa Business College v Cantonu (Ohio). V vojsko je stopil 2. aprila 1942.³⁹

Frank Sterle ml. iz Strabaneja (Pennsylvannia) je bil ranjen in je umrl za posledicami ran 25. julija 1943 na pacifiškem bojišču na Salomonskih otokih. Vojaški odsek iz Washingtona je 2. avgusta 1943 obvestil svojce o njegovi smrti. Rojen je bil 2. ali 3. aprila 1915 v Pueblu (Colorado). Leta 1918 se je z družino preselil v Strabane. V vojsko je vstopil 8. decembra 1941 v Južni Karolini, maja 1942 pa je bil prestavljen iz ZDA. Bil je član SNPJ lože številka 589 in ABZ lože št. 149. Starša Frank st. in Anna sta se zahvalila SNPJ »za hitro in popolno izplačilo smrtnine«, ⁴⁰ za razliko od ABZ, kjer so plačali samo 37.50\$ namesto 500\$, tako da sta starša ta denar ogorčeno poslala nazaj. V oboroženih silah ZDA sta bila tudi brata Joseph, ki je bil od oktobra 1942 na Novi Gvineji in John, ki je bil od junija 1942 na urjenju pri letalcih na Floridi.⁴¹

Tudi Joseph M. Yereb (pisano tudi Jereb) iz Forrest Cityja (Pennsylvannia), član SNPJ lože 124 je padel 19. julija 1943 na jugozahodnem Pacifiku. V oborožene sile je bil vpoklican je bil 30. junija 1942, uril se je v Fort Mc Clellanu (Alabama), in se izkazal kot dober strelec.⁴² Sporočilo, da je padel, so sorodniki dobili avgusta. Pred smrtjo je služboval v Novi Zelandiji, na Novi Kaledoniji, Guadalcanalu, Rusell Islandu in na Novi Gvineji. Rojen je bil 16. februarja 1918 v Herminieju (Pennsylvannia), enajst let je bil z družino v Claridgeju (Pennsylvannia), zadnjih trinajst let pred vojsko pa v Forrest Cityju. Bil je edini sin, zapustil je mater Frances in dve sestri.⁴³

Med letalskih urjenjem v Avon Parku (Florida) je bil 13. avgusta 1943 ubit Louis Flisek. V vojski je bil devet mesecev. Rodil se je 27. junija 1923 v Herminieju (Pennsylvannia). Bil je član SNPJ lože št. 23 v Daraghu (Pennsylvannia), in ABZ lože št 46. v Herminieju⁴⁴.

Štabnega narednika (staff sergeant) marincev Phillipa Langerholca iz Johnstowna (Pennsylvannia), sicer letalskega mehanika, je na letališču Henderson Field na Guadalcanalu, ki je bil ključno oporišče ameriških sil na tem otoku, ubila japonska bomba 21. septembra 1943, točno dve leti potem, ko ga je družina zadnjič videla. Družina »na čelu s očetom Johnom« je zadnje pismo od njega prejela 16. septembra. Phillip je v njem sporočil, da je dobil dopust in se bo v bližnji prihodnosti vrnil v ZDA. Dopolnil je šele 20 let, rojen je bil 25. maja 1923 v West Newtonu (Pennsylvannia). Leta 1926 se je družina preselila v

³⁸ Pfc. William Janezich. Prosveta, št. 58 (24. 3. 1943): 7.

³⁹ Peter Cufar, Cpl. Frank Odar. Prosveta, št. 117 (16. 6. 1943): 7.

⁴⁰ Naznanilo in zahvala. Prosveta, št. 190 (29. 9. 1943): 2.

⁴¹ Anna Sterle, Težave sinov, bolest mater. Prosveta št. 61 (27. 3. 1944): 2-3.

⁴² Mary Yereb, Joseph. M. Yereb. Prosveta, št. 190 (29. 9. 1943): 6.

⁴³ Joseph Jereb Sr. in družina, Padel na bojišču. Prosveta, št. 210 (27. 10. 1943): 3.

⁴⁴ Naznanilo in zahvala. Prosveta, št. 61 (27. 3. 1944): 2-3.

Johnstown. Bil je član SNPJ lože št. 712 v Flood Cityju. K marincem je pristopil 9. julija 1941, nekaj tednov potem, ko je končal srednjo šolo v Johnstownu. Osnovno urjenje je opravil na Parris Islandu, nato šolo za letalske mehanike v Jacksonvillu (Florida), obenem je končal 30. januarja 1942 trgovsko šolo (Trade School). Takoj potem so ga prestavili najprej v bazo San Diego (Kalifornija), potem pa je služboval osemnajst mesecev po različnih oporiščih, od Pearl Harborja do Novih Hebridov. Na Guadalcanalu je bil kot mehanik dodeljen marinski letalski eskadrilji Hell Hawks, katere piloti so tam sestrelili največ japonskih letal. Poleg očeta je zapustil še brata Larryja, narednika v armadnem letalstvu, ki je služboval v oporišču Goodfellow Field v Teksasu, brata Johna ml., ter sestre Julio, por. Jernejc iz Conemaugha, (Pennsylvania), Anno, por. Volk iz Parkhilla, (Pennsylvania), in Frances, por. Rak iz Chicaga (Illinois).⁴⁵

Mama Mary je 2. oktobra 1943 prejela od mornariških oblasti sporočilo, da je bil pogrešan na morju in predvidoma mrtev njen sin Donald Robert Stith iz Clintona (Indiana), prej član SNPJ lože št. 50, mobilizirani pripadnik trgovske mornarice ZDA. Star je bil 18 let, v mornariško službo so ga vpoklicali februarja 1943, v aktivno službo pa aprila istega leta. Srednjo šolo v Clintonu je maja 1943 tako končal že »v odsotnosti«.⁴⁶ Odlikoval se je kot izreden košarkar. V Clintonu je sicer živel pri svojih starih starših s priimkom Topolsek. Brat Joseph pa je bil prostak (navadni vojak – začetni vojaški položaj, private – kratica pvt.) v ameriški kopenski vojski v Fort Lewisu (Washington).⁴⁷

Na sredozemskem bojišču je bil od 8. septembra 1943 pogrešan v bojih štabni narednik Fred Yuvan iz SNPJ lože št. 754 iz De Pueja (Illionois). Bil je repni strelec v bombniku B-17 »The Flying Fortress«.⁴⁸

Po več kot enem letu je bil pogrešani v bojih mornar, radiooperater 3. razreda Rudolph Ograyensek iz Aville (Pennsylvannia), član SNPJ lože št. 292, uradno proglašen za padlega. Bil je eden od 150 smrtnih žrtev 9. oktobra 1943 v Salerno v Italiji potopljenega rušilca USS Buck DD420, ki ga je torpedirala nemška podmornica U-616.⁴⁹ Rojen je bil v Avilli 17. januarja 1924 in tam končal leta 1941 srednjo šolo. V vojno mornarico je vstopil 20. avgusta 1942. Osnovno urjenje je opravil v bazi v Great Lakesu (Illinois), radijski tečaj pa na Northwestern University v Evanstonu (Illinois). V aktivni službi je bil od 30. januarja 1943, poleg matere je zapustil še pet bratov in pet sester.⁵⁰

Član SNPJ »od rane mladosti« John D. Rudman iz Eveletha (Minnesota) je 5. novembra 1943 umrl v bolnišnici v Severni Afriki za posledicami ran, ki jih je dobil na bojišču v Italiji 28. oktobra istega leta. Rojen je bil 8. januarja 1913 v Evelethu, ter vstopil v vojsko 21. aprila 1941.⁵¹

Poročnik Norbert Strle, star 25 let, član SNPJ lože št. 130 iz Eveletha (Minnesota), je

⁴⁵ Phillip Langerholc. Prosveta, št. 205 (20. 10. 1943): 7.

⁴⁶ Naznanilo in zahvala. Prosveta, št. 244 (15. 12. 1943): 2.

⁴⁷ Donald Stith. Prosveta, št. 230 (24. 11. 1943): 7.

⁴⁸ Sgt. Fred Yuvan. Prosveta, št. 244 (15. 12. 1943): 2.

⁴⁹ Buck (DD-420). <http://www.hazegray.org/danfs/destroy/dd420txt.htm> (24. 7. 2009).

⁵⁰ John Zugich, Padel v vojni. Prosveta, št. 229 (22. 11. 1944): 4.

⁵¹ Naznanilo in zahvala. Prosveta, št. 13 (19. 1. 1944): 2.

padel v Italiji 19. novembra 1943. Bil je eden najbolj priljubljenih mladeničev v Evelethu in zelo dober igralec hokeja. Leta 1938 je končal Eveleth Junior Collige, leta 1942 pa University of Illinois. Takrat je igral hokej celo pri znani ekipi Black Hawksov iz Chicaga. V vojsko je stopil 15. maja 1942 in dobil častniški čin februarja 1943.⁵²

Narednik Martin Kotar je umrl 22. ali 23. oktobra 1943 v bolnišnici za posledicami ran, ki jih je dobil, ko je med urjenjem v Camp Carsonu (Colorado) 21. oktobra 1943 po nesreči eksplodirala mina. Rojen je bil 22. maja 1919 na Ravnah pri Polšniku pri Litiji. S starši se je priselil v ZDA 6. septembra 1922, delal kot rudar v premogovniku in bil »dobrega značaja«. Pogreb je bil 27. novembra 1943 v La Salleju, v cerkvi Sv. Roka. Bil je član SNPJ lože št. 98 v La Salleju (Illinois). Zapustil je očeta Martina, mamo Frances st., brata Emila ter sestre Olgo, Mary, Frances ml. in Dorothy.⁵³

Mornar Andrew Frank Kosletic je umrl zaradi nesreče v vojaški službi zunaj ozemlja ZDA. Rodil se je 15. maja 1930 v Hibbingu (Minnesota) in bil član SNPJ lože Napredek št. 69 v Evelethu (Minnesota). V vojsko je vstopil prostovoljno 27. decembra 1941. Pokopali so ga na »zavezniškem ozemlju zunaj ZDA«. Pred tem je bil tudi torpediran, ni pa zapisano, kdaj in na kateri ladji. Vojaške oblasti tudi niso sporočile, kje je umrl, ker naj bi bila to vojaška tajnost.⁵⁴

Narednik marincev Pete W. Chavka iz Walsenburga (Colorado), član SNPJ lože št. 299, je bil ubit 21. maja 1944 na pacifiškem bojišču. Rojen je bil v zvezni državi Colorado 14. septembra 1919, marincem se je pridružil že 29. oktobra 1938 in služboval tri leta na bojni ladji USS Tennessee, torej je zelo verjetno tudi doživel japonski napad na Pearl Harbor, v katerem je bila njegova ladja poškodovana in začasno izločena iz boja.⁵⁵

Andrew Bogatay iz Clevelanda (Ohio) je padel 9. julija 1944 ob ameriški invaziji na pacifiški otok Saipan. Bil je druga žrtev iz SNPJ lože Naprej št. 6. Prvi padli je bil Jos. (Joseph ?) Štrukelj, vendar o tem v časniku Prosveta (zaenkrat) nismo zasledili nobene novice.⁵⁶

Max Strnisha, star 27 let, je bil 30. julija 1944 ubit na Novi Gvineji. Bil je član SNPJ lož št. 26., nato št. 617 v Lincoln Hillu. Domači so obvestilo o smrti prejeli 19. avgusta istega leta. V bojih je bil ranjen že 6. januarja 1944, tri mesece se je zdravil v bolnišnici in je potem odšel nazaj na bojišče. V vojsko je vstopil 19. avgusta 1941.⁵⁷

Za razliko od večine drugih padlih, ki jih tu omenjamo in so bili samski, je prostak prvega razreda Frank W. Serca iz Strabaneja (Pennsylvannia) zapustil ženo Rose in hči Rosello June, staro 11 let. Bil je član SNPJ lože št. 589. Kot pripadnik 124. pehotne divizije je 31. julija 1944 padel v Anamu na Novi Gvineji. Bil je sedmi padli od 1700 prebivalcev Starbaneja in šesti od članov dveh lojalnih SNPJ lož, poleg omenjene še lože št. 138. Rojen je bil v Bostonu (Pennsylvannia) 25. novembra 1911. V vojsko je vstopil 29. oktobra 1942,

⁵² Ursula Ambrozich, Killed in Action. Prosveta, št. 28 (9. 2. 1944): 7.

⁵³ Naznanilo in zahvala, Martin Kotar. Prosveta, št. 215 (3. 11. 1944): 2.

⁵⁴ Padel za domovino. Prosveta, št. 13 (19. 1. 1944): 4.

⁵⁵ Sgt P. W. Chavka. Prosveta, št. 121 (21. 6. 1944): 6.

⁵⁶ L. Medvešek, Ubit v vojni. Prosveta, št. 165 (23. 8. 1944): 4.

⁵⁷ Naznanilo o smrti. Prosveta, št. 184 (20. 9. 1944): 2.

uril se je v Camp Shelbyju in Camp Pickettu, ter je bil februarja 1944 poslan na Pacifik. Pred vojsko je trinajst let delal v Standard Tinsplate Company, sicer pa je igral tudi ameriški nogomet (football) in softball (varianta bolj znanega baseballa).⁵⁸

Prostak prvega razreda William Pecjak iz Johnstowna (Pennsylvannia) je 16. novembra 1944 padel na Pacifiku. Oče Math je dobil uradno sporočilo o tem 13. decembra 1944, na isti dan, ko je bil v vojsko vpoklican njegov bratranec Ignatz I. Pečjak. William je bil star 23 let, mirnega značaja in priljubljen, imel je pet bratov in tri sestre, od katerih sta en brat in sestra umrli že pred njim.⁵⁹

Že na prvi dan invazije v Normadijo, 6. junija 1944 je bil ubit narednik v zračno desantnih enotah jadrlnih letal Geo L. Stepanovich, član SNPJ lože št. 358. Star je bil 24 let, pred vojno je živel na kmetiji. Imel je še tri brate, od katerih sta bila dva v oboroženih silah ZDA, in tri sestre. Bil je prvi član svoje lože, ki je padel v vojni, sicer pa jih je bilo takrat v vojski kar dvanajst.⁶⁰

Padalec Charles Deyak iz Chisholma (Minnesota) je bil ranjen na svoj 23. rojstni dan 10. junija. 1944 v Normandiji in je umrl za posledicami tri dni pozneje.⁶¹

Dne 25. junija 1944 pa se je prav tako v Normandiji končala bojna pot Williama Flereta iz Cortesvilla, (Pennsylvannia), ki se je začela že v Tuniziji, kjer je bil tudi ranjen. Bil je član SNPJ lože št. 481. Vpoklican je bil 12. septembra 1942.⁶²

V Franciji je 4. julija 1944 padel Karl Volčjak iz Dulutha (Pennsylvannia), član SNPJ od mladih nog. Sporočilo o smrti so domači prejeli 20. julija 1944. Rojen je bil 29. oktobra 1914 v Duluthu, srednjo šolo je končal leta 1931, v vojsko je vstopil 24. marca 1943, uril se je v Camp Silbertu (Alabama) in Camp Forrestu (Teksas), bil je premeščen v Britanijo in se na dan D 6. junija izkrcal v Normandiji.⁶³

Nad Nemčijo je bil 28. maja 1944 ubit podporočnik v armadnem letalstvu Laddie J. Znidar iz Clevelanda (Ohio), član SNPJ lože Wolverine. V armadno letalstvo ZDA je vstopil novembra 1942, čin podporočnika pa je dobil aprila 1944 v oporišču Selman Field (Louisiana). Leta 1936 je diplomiral in dobil naziv »bachelor of science and electrical engineering«.⁶⁴

Štabni narednik letalec bombardir strelec Ernest I. Yaksch iz Milwaukeeja (Wisconsin) še ni bil star 20 let, ko je padel 15. avgusta 1944 na evropskem bojišču. Rojen je bil namreč 30. avgusta 1924. Bil je član SNPJ lože št. 747. V vojski v Veliki Britaniji je bil takrat tudi njegov brat poročnik Edwin.⁶⁵

Štabni narednik Albin Knaus je bil prva smrtna žrtev med člani SNPJ lože št. 367, katere član je bil od otroških let. Padel je 30. junija 1944 v Italiji, potem ko je preživel

⁵⁸ Pfc. Frank W. Serca. Prosveta, št. 184 (20. 9. 1944): 7.

⁵⁹ Mary Vidmar, Padel na bojišču. Prosveta, št. 7 (10. 1. 1945): 4.

⁶⁰ Thomas Mercina, Član SNPJ padel v vojni. Prosveta, št. 165 (23. 8. 1944): 4.

⁶¹ V blagi spomin prve obletnice smrti. Prosveta, št. 115 (13. 6. 1945): 2.

⁶² Naznanilo o smrti. Prosveta, št. 155 (9. 8. 1945): 2.

⁶³ Naznanilo o smrti. Prosveta, št. 170 (30. 8. 1944): 2.

⁶⁴ Ann B. Stromar, In Memoriam. Prosveta, št. 165 (23. 8. 1944): 4.

⁶⁵ Naznanilo o smrti. Prosveta, št. 184 (20. 9. 1944): 2.

boje v Severni Afriki. Sporočilo o njegovi smrti je prišlo 9. avgusta 1944. Rojen je bil 28. septembra 1921 v Trauniku (Michigan), vpoklican pa 22. oktobra 1942. Uril se je v Camp Whiteju in Camp Adairju (oboje Oregon).⁶⁶

Prostak prvega razreda Louis R. Tekavec je umrl 10. avgusta 1944 v Franciji. Rojen je bil 4. junija 1924 v Collinsburgu (Pennsylvania) in je bil član tamkajšnje SNPJ lože št. 64. Zapustil je kar štiri brate in štiri sestre. Eden od bratov je bil v vojni mornarici, njegova ladja pa je bila torpedirana 22. junija 1943. V članku ni navedeno ime brata, ladje in njena nadaljnja usoda.⁶⁷

Harry Frelich iz Limestona (Michigan), član SNPJ lože št. 566, je star 25 let 17. septembra 1944 padel v Franciji. V vojsko je vstopil 2. aprila 1941 v oporišču Fort Custer in šel čez Atlantik v začetku leta 1942. V vojski sta bila še njegova dva brata prostak Louis v Franciji in korporal Andrew v Britaniji.⁶⁸

Na bojišču v Luksemburgu je 21. septembra 1944 padel narednik August Vehovar iz Imperiala (Pennsylvania). Zapustil je ženo in tri leta starega sina, ki sta živela v Libraryju (Pennsylvania). Domači so dobili obvestilo o smrti 9. oktobra 1944. Rojen je bil 15. avgusta 1914 v Imperialu, bil je član SNPJ od otroških let in še ABZ lože št. 29. Leta 1934 je končal Finley Vocational school (poklicno šolo), v vojsko je vstopil 22. marca 1941, ter se boril v Franciji in Nemčiji. Zapustil je brata Jacoba in Michaela, ki sta bila v ZDA, in brata Franka, ki je bil »nekje v marinah na Pacifiku«.⁶⁹

Henry J. Yuvan iz De Pueja (Illinois) je umrl 10. oktobra 1944 za posledicami ran, ki jih je dobil 6. oktobra 1944 na Nizozemskem. Pred tem se je boril že v Severni Afriki, Siciliji in v celinski Italiji. Rojen je bil 2. septembra 1923 v La Salleju in končal tam leta 1942 srednjo šolo. Bil je izvrsten »žogometnik« in igralec na boben ter na saksofon tako v šolski godbi kot v svojem orkestru, kjer je igral tudi njegov brat John, sicer takrat učitelj letenja v Kansasu. Henry je bil vpoklican februarja 1943, junija istega leta pa je že sodeloval v bitkah v Severni Afriki, kasneje pa na Siciliji v celinski Italiji in Franciji.⁷⁰

Prostak prvega razreda Joseph Subic iz Willocka (Pennsylvania) je padel 21. novembra 1944 v Nemčiji kot prvi član SNPJ lože št. 166. Rojen je bil 22. maja 1912 v Willocku, vstopil je k vojakom 19. marca 1943, maja 1944 je bil poslan čez Atlantik. Septembra je bil že lažje ranjen in se je zdravil v V. Britaniji, nato pa je bil spet poslan na bojišče v Nemčiji. Zapustil je starše, tri sestre in dva brata, od katerih je bil brat John tudi na bojišču v Nemčiji.⁷¹

Frank J. Debevc iz James Cityja (Pennsylvania), član SNPJ lože št. 391, je padel 23. novembra 1944 v Nemčiji. Rojen je bil 16. aprila 1917 v James Cityju, vpoklican je bil 17. decembra 1942, prepeljan septembra 1944 v Evropo in takoj potem v Nemčijo.⁷²

⁶⁶ Naznanilo o smrti. *Prosveta*, št. 174 (6. 9. 1944): 2.

⁶⁷ Naznanilo in zahvala. *Prosveta*, št. 36 (28. 2. 1945): 2.

⁶⁸ J–F. Fifolt, Pvt. Harry Frelich. *Prosveta*, št. 224 (15. 11. 1944): 7.

⁶⁹ Naznanilo o smrti. *Prosveta*, št. 2 (3. 1. 1945): 2.

⁷⁰ Killed in Action. *Prosveta*, št. 238 (6. 12. 1944): 7.

⁷¹ Helen Robich, Naznanilo o smrti. *Prosveta*, št. 12 (17. 1. 1945): 2.

⁷² Naznanilo in zahvala. *Prosveta*, št. 32 (14. 2. 1945): 2.

Prostak Joe G. Keber iz Waukegana (Illinois) je bil od 28. novembra 1944 pogrešan v Franciji. Star je bil 19 let.⁷³

Narednik Leon Frank iz Meadwooda (Pennsylvannia), član SNPJ lože št. 259, je padel 17. decembra 1944 v Nemčiji. Rojen je bil 16. avgusta 1924 v Meadowlandu (Pennsylvannia), vpoklican pa je bil 3. aprila 1943 in julija 1944 poslan v Italijo.⁷⁴

Edward L. Zupan, član SNPJ lože št. 689 iz Helperja (Utah), je bil pogrešan v bojih od 21. decembra 1944. Rojen je bil 22. marca 1923 v Schofieldu (Utah), v vojsko je vstopil junija 1944 in prišel »preko morja« po vsej priliki na evropsko bojišče oktobra 1944.⁷⁵

Pripadnik enote jadralnih letal iz slavne 82. zračnodesantne divizije All Americans Jerry A. Machek iz Browndaleja (Pennsylvannia) je bil ubit 24. decembra 1944 v Belgiji med znano nemško ardensko ofenzivo. Rojen je bil 26. septembra 1916 v Forest Cityju. V vojski je bil dve leti, uril se je v oporiščih Camp Bowie in Camp Hood (Teksas) ter Camp Gordon (Georgia). V Evropo je bil poslan 7. julija 1944. V bojih sta bila tudi dva od njegovih treh bratov, Frank v I. armadi v Nemčiji in Valentin v mornarici. Sorodniki so se v sporočilu v Prosveti zahvalili SNPJ za točno plačilo posmrtnine.⁷⁶

Kaplar inženirec Paul Roncevich iz Bairdforda (Pennsylvannia), član SNPJ lože št. 414, je bil 30. decembra 1944 ubit v Nemčiji kot pripadnik 295. inženirske enote 1. armade ZDA. Novico so domači uradno izvedeli 16. januarja 1945. V vojski je bil dve leti, od tega eno v Evropi. Kot da to ni bilo dovolj, je družina dobila še sporočilo, da je bil njegov brat padalec prvega razreda George Roncevich od 27. decembra 1944 pogrešan v Franciji. V vojski je bil štirinajst mesecev. Imela sta še dve sestri in tri brate v ZDA, brata Thomasa pa na bojiščih Južnega Pacifika.⁷⁷

Joseph S. Jakse iz Ambridgeja (Pennsylvannia) je 29. januarja 1945 umrl za posledicami ran, ki jih je dobil na francoskem bojišču. Domači so prvo obvestilo, da je hudo ranjen, dobili 18. januarja. Rojen je bil 17. februarja 1917 v Ambridgeju, v vojsko je vstopil 2. marca 1943 in prišel v Evropo septembra 1944. Bil je pripadnik 71. pehotnega polka 44. divizije pod poveljstvom generala Patcha.⁷⁸

Prostak prvega razreda Tony Lamovsek iz Hostetterja (Pennsylvannia) je bil 11. februarja 1945 ubit v Luxemburgu. Bil je član tako SNPJ, in sicer lože št. 318, kot tudi KSKJ lože št. 158. Rojen je bil 4. maja 1925 v Hostetterju.⁷⁹

Prostak prvega razreda Frederick Glavan je padel 7. januarja 1945 v Belgiji. Rojen je bil 30. marca 1925 v Kinneyu (Minnesota) in je bil član SNPJ lože št. 314. V vojsko je vstopil 4. avgusta 1943, od avgusta 1944 pa je bil v Evropi, najprej v Britaniji, potem v Belgiji. Zapustil je sestro in kar šest bratov, od teh jih je bilo pet v vojski, narednik Frank v

⁷³ Jennie Keber, Pvt. Joe Keber pogrešan. *Prosveta*, št. 13 (18. 1. 1945): 2.

⁷⁴ Naznanilo in zahvala. *Prosveta*, št. 47 (7. 3. 1944): 2.

⁷⁵ Edward L. Zupan. *Prosveta*, št. 27 (7. 2. 1945): 3.

⁷⁶ Naznanilo in zahvala. *Prosveta*, št. 43 (16. 3. 1945): 2.

⁷⁷ Rose C. Patrick, Killed in Action. *Prosveta*, št. 27 (7. 2. 1945): 7.

⁷⁸ Naznanilo o smrti. *Prosveta*, št. 47 (7. 3. 1945): 2.

⁷⁹ Naznanilo in zahvala. *Prosveta*, št. 57 (21. 3. 1945): 2.

Novi Gvineji, narednik Albin na Filipinih, prostak John na vzhodni obali (ZDA?), prostak Ludvik v Franciji in narednik Louis v Nemčiji.⁸⁰

John Staricha iz Milwaukkeja (Wisconsin) je padel v Franciji 19. januarja 1945. Pred tem se je udeležil »slavne invazije evropskega kopna v Franciji 6. januarja (!) 44«. Star je bil 23 let, član SNPJ lože št. 747 Vijolica pa je bil od leta 1937. V vojsko je vstopil prostovoljno 25. septembra 1942 ter zapustil pet bratov in sestro.⁸¹

Prostak John W. Zbacnik je padel v Nemčiji 4. marca 1945. Bil je član SNPJ lože Tabor št. 387. Rojen je bil v Michiganu 25. junija, v vojsko je bil vpoklican 5. decembra 1943, v Evropo pa prišel aprila 1944.⁸²

Kaplar John Lazar je bil 6. marca 1945 ubit v Nemčiji. Njegova družina je imela zelo burno življenje. Rojen je bil 7. novembra 1924 v Thomasu (West Virginia), kot otrok pa se je s starši vrnil nazaj v staro domovino v vas Vrsnik pri Idriji, torej na ozemlje, ki ga je po I. svetovni vojni zasedla in priključila Italija. Ko je bil star trinajst let, se je družina hotela vrniti v ZDA, vendar italijanske oblasti staršem niso dale dovoljenja, ameriške pa so ju zato poslale nazaj, ker očitno nista bila državljana ZDA. Johnu in bratu Franku, ki pa sta to bila zaradi znanega dejstva, da sta bila rojena v ZDA, so oblasti dovolile vstop in potem sta živela pri stricu v Springfieldu (Illinois). John je bil vpoklican leta 1943 in je prišel marca 1944 v Evropo. Brat Frank je bil prav tako v vojski, in sicer narednik na Južnem Pacifiku.⁸³

Prostak prvega razreda Robert Zaversnik je bil prva vojna žrtev SNPJ lože Trdnjava št. 10 iz Rocky Springsa (Wyoming). Ubil se je 11. marca 1945 v Truchterheimu v Franciji (?), potem ko je njegov avto zapeljal v jarek. Bil je pripadnik 14. divizije 7. ameriške armade. Rojen je bil 16. marca 1922 v Green Riverju pri Rocky Springsu. Šolal se je v Rocky Springsu, vstopil v vojsko 8. decembra 1942 in bil septembra 1944 ranjen v Franciji ter odlikovan s škrlatnim srcem. Imel je štiri brate, od katerih sta se brata kaplarja Frank in Phillip borila v 1. armadi ZDA v Nemčiji.⁸⁴

Inženirec Carl Peric iz Detroita (Michigan), pripadnik SNPJ lože št. 550, je v Nemčiji umrl za posledicami ran 23. marca 1945. Malo pred smrtjo je bil premeščen v 5. divizijo 3. armade ZDA pod vodstvom slavnega generala Georgea Pattona. Dan pred smrtjo je pisal domov, da se je divizija pravkar pripravljala na prečkanje Rena. Rojen je bil 13. julija 1907, v vojsko je vstopil 18. oktobra 1943, prišel najprej marca 1944 v Britanijo, nato pa v Francijo. Posmrtno je dobil purple heart (škrlatno srce), odlikovanje ranjenih v bojih v oboroženih silah ZDA. Zapustil je vdovo Molline rojeno Raunikar.⁸⁵

Istega dne je bil ubit v Nemčiji specialist tehniške službe Leo L. Kovačič iz Pittsbourga

⁸⁰ Naznanilo in zahvala. Prosveta, št. 67 (4. 4. 1945): 2.

⁸¹ Louis Ambrozich, Društveno naznanilo. Prosveta, št. 82 (25. 4. 1945): 4.

⁸² Naznanilo in zahvala. Prosveta, št. 77 (18. 4. 1945): 2.

⁸³ Mary in John Lazar, Nečak padel na bojišču. Prosveta, št. 67 (4. 4. 1945): 4.

⁸⁴ Rose K. Omeyc, Padel za domovino. Prosveta, št. 77 (18. 4. 1945): 4.

⁸⁵ Notice of death. Prosveta, št. 134 (11. 7. 1945): 8.

(Pennsylvannia), član SNPJ lože št. 317 in ABZ lože št. 138. Rojen je bil 24. avgusta 1923 v Pittsburgu.⁸⁶

Prostak prvega razreda Jacob F. Yapel je kot prvi član SNPJ lože št. 295 iz Bridgevilla (Pennsylvannia) padel v Marburgu v Nemčiji 5. aprila 1945, potem ko je bil v vojski le pičlih sedem mesecev. Vpoklican je bil 11. septembra 1944, opravil je sedemnajst tednov osnovnega urjenja in prispel v Nemčijo 29. januarja 1945.⁸⁷

Kaplar Emil Lamuth je bil na mestu mrtev kot stražar ob nesreči s pištolo 1. maja 1945 v Nemčiji. Rojen je bil 11. julija 1921 v Lawrenceju (Pennsylvannia). Od rojstva je bil član SNPJ lože št. 677 Wolverines. Ko je bil star osem let, so se preselili v Detroit (Michigan). Preden je oktobra 1942 stopil v vojsko, je delal pri Revere Copper and Brass Company. Uril se je v oporiščih Camp Campbell (Kentucky) ter Camp Barkley (Teksas) in bil premeščen septembra 1944 v Evropo, kjer je bil pripadnik 12. oklopne divizije 7. armade ZDA.⁸⁸

Victor Senper iz Russelltona (Pennsylvannia), član tamkajšnje SNPJ lože št. 385, je padel 19. maja 1945 (torej že po nemški kapitulaciji) nekje na nemški fronti. Rojen je bil 5. februarja 1925 v Russelltonu. V vojsko je vstopil 16. januarja 1943 in bil 16. januarja 1944 poslan v Evropo.⁸⁹

Prav tako že po koncu bojev v Evropi je 31. maja 1945 očitno v nesreči umrl Albert J. Martinčič iz Strabaneja (Pennsylvannia), član SNPJ lože št. 138. in ABZ lože št. 149. Star je bil 19 let in 14 dni. Rojen je bil 16. marca 1926, končal je srednjo šolo Chartiers Township leta 1944 in stopil v vojsko 29. septembra 1944.⁹⁰

Ob koncu vojne so ameriški vojaki slovenskih korenin umirali tudi na pacifiškem bojišču. Velike pozornosti sta bili v časniku Prosveta deležna vojaška kariera in junaška smrt poročnika (povišanega v času smrti v stotnika) Johna Kraitza z vojaškim vzdevkom Chesty (Prsati), ki ga je dobil zaradi svoje športne postave. Padel je na Filipinih 6. februarja 1945, po različnih podatkih na otokih Leyte ali Luzon. Bil je član SNPJ lože št. 564. Za svoja junaštva je bil odlikovan z visokima ameriškima vojaškima odlikovanjema, srebrno (posmrtno) in bronasto zvezdo ter s škrlatnim srcem ranjenca. Rojen je bil v Mineralu (Kansas) 5. marca 1915, kasneje pa se je s starši preselil v Detroit. Šolal se je na srednji šoli Redford, na tehnični šoli in na Chrysler Engineering school (inženirski šoli) pri tej tovarni avtomobilov pa se je tudi zaposlil. V vojsko je vstopil 19. januarja 1942 k mehanizirani konjenici (oklepni enotam) v Fort Rileyju, (Kansas). Na prigovarjanje starešin je potem vstopil v častniško šolo, čeprav je imel proti temu pomisleke, ker bi šel raje v kako mehanično šolo. Svetovali so mu, naj se pridruži obalnemu topništvu, prostovoljno pa se je odločil za zračno desantne padalske enote. Izuril se je za oddelke jadralnih letal, ki so, kot smo že videli, delovali v sklopu zračno desantnih enot. Septembra 1942 je začel obiskovati častniško šolo v Camp Davidu (Severna Karolina), ki jo je končal maja

⁸⁶ Naznanilo in zahvala. Prosveta, št. 177 (12. 9. 1945): 2.

⁸⁷ Naznanilo in zahvala. Prosveta, št. 120 (20. 6. 1945): 2.

⁸⁸ Killed in Germany. Prosveta, št. 134 (11. 7. 1945): 7.

⁸⁹ Žalostno naznanilo. Prosveta, št. 110 (6. 6. 1945): 2.

⁹⁰ Naznanilo o smrti. Prosveta, št. 139 (18. 7. 1945): 2.

1943. Aprila 1944 je bil poslan na Novo Gvinejo, konec oktobra 1944 pa na Filipine, kjer je sodeloval pri invaziji na Leyte. Bil je pripadnik 11. zračno-desantne divizije. Svoje zadnje pismo domov je poslal 29. januarja 1945. Starša Katherine in John, brat Stanley, ki je bil s I. armado ZDA v Belgiji, in bratranec Commander (kapitan fregate) Frank Chokal so v prvem obvestilu o njegovi smrti v Prosveti zapisali, da »v naših srcih nikoli ne boš pozabljen, le škoda in greh je, da tako bister, kot si bil Ti, je moral darovati življenje na oltar militarizma.«⁹¹ Kasneje so objavili še podrobnosti o njegovi vojaški poti in priljubljenosti. V svojem bataljonu je bil zadolžen za nabavo zaloga in za vodenje atletskih dejavnosti. Na dan svoje smrti je vodil patroljo vojakov, ki se je zapletla v spopad z veliko številčnejšim sovražnikom. Padel je med bojem s premočnim japonskim sovražnikom, z vzklikom »What a picnic!«, ko se je izpostavil sovražnim krogam, da je kril umik svojih vojakov. Ti so potem rešili njegovo truplo in ga pokopali na vojaškem pokopališču na otoku Leyte. Slednje govori bolj v prid dejstvu, da naj bi tam tudi padel.⁹² V posebnem članku v Prosveti je mama Katherine objavila še nekatere podatke o sinovi smrti, ki jih je dobila od poveljnika njegovega bataljona stotnika Lucsa. Sin tako pred smrtjo še ni vedel, da je povišan v stotnika, med bojem pa je svoje vojake prisilil, da so šli v kritje in se je s sovražnikom boril sam.⁹³

V bitki za Manilo na Filipinih je bil 3. februarja 1945 ubit John Hace ml. iz Eveletha (Minnesota), član SNPJ lože Napredek št. 69 iz ugledne izseljenske družine. Star je bil 23 let in pet mesecev, v vojski je bil od 16. septembra 1943, sicer pa mirnega in priljubljenega značaja. Zapustil je sestro in brata Stanleya, ki je bil v mornarici.⁹⁴

Na tudi za II. svetovno vojno nadpovprečno krvavem bojišču na pacifiškem otoku Iwo Yima je 20. februarja 1945 padel podpolkovnik (Leutenant colonel) marincev Frank A. Martincheck (izvirnega družinskega slovenskega priimka Martinčič), v civilnem življenju srednješolski učitelj. Bil je edini sin, star še ne 31 let. Javil se je k mornariški pehoti. Padel je kot pripadnik njenega 24. polka 4. divizije in bil med vsemi tu predstavljenimi padlimi slovenskega rodu v II. svetovni vojni najvišji po činu.⁹⁵ Pred prihodom na pacifiško bojišče je bil nekaj mesecev še kot stotnik poveljnik ene od dveh čet B bataljona mornariške pehote ZDA. Bataljon je štel 400 moških in je bil prva večja vojaška enota ZDA, ki je maja 1942 v II. svetovni vojni prišla v Evropo, in sicer v Londonderry na Severnem Irskem, delu Velike Britanije, kjer je pomagala pred možnimi nemškimi saboterji iz bližnje nevtralne republike Irske varovati tamkajšnje veliko pristanišče in druge vojaške naprave. Bataljon je potem narasel na 600 moških, Frank pa je četi B poveljeval do oktobra 1942.⁹⁶

Letalski častnik – podporočnik (?) Stanley L. Rossa iz SNPJ lože št. 590 Loyalties v Clevelandu (Ohio) je bil ubit 15. marca 1945, ko je njegov srednji bombnik B-25 Mitchell,

⁹¹ Young Americans SNPJ Lodge no. 564 Killed in action. Prosveta, št. 91 (9. 5. 1945): 7.

⁹² Katherine Krainz, Junaška smrt slovenskega častnika. Prosveta, št. 98 (18. 5. 1945): 2.

⁹³ John Hace ml., Prosveta, št. 52 (14. 3. 1945): 4.

⁹⁴ Stella Murn, Izza urada društva št. 259 Meadowland Pa, Prosveta 1945, št. 57 (21. 3. 1945): 4.

⁹⁵ Edwards, Harry W., A different War: Marines in Europe and North Africa. <http://www.nps.gov/archive/wapa/indepth/extcontent/usmc/pcn-190-003125-00/sec4.htm>. (24. 7. 2009).

⁹⁶ Lodge Loyalties 590 SNPJ, Killed in action. Prosveta, št. 110 (6. 6. 1945): 7.

ki ga je pilotiral, zadet od protiletalskega ognja z japonskih ladij, strmoglavil v morje v zalivu Namoa ob južnokitajski obali. Padel naj bi le »nekaj čevljev« od sovražne ladje, ki naj bi se potem potopila. Nihče od posadke naj ne bi preživel. Stanley je bil star 24 let, zapustil je vdovo Mary, rojeno Bratovich. Poročena sta bila sedem mesecev. V letalske sile kopenske vojske je stopil junija 1943, dobil pilotske oznake – krila avgusta 1944 v La Junti (Colorado) in prišel na Filipine februarja 1945. Pred vstopom v omenjeno SNPJ ložo je bil član mladinskega odseka Vipavski raj, v času šolanja na srednji šoli Colinwood je bil eden najboljših tamkajšnjih igralcev baseballa, kasneje pa je bil zaposlen v Cleveland Pneumatic Tool company.⁹⁷

Štabni narednik John Zamlen, je padel na otoku Cebu v Pacifiku, 15. aprila 1945. Odlikovan je bil z bronasto zvezdo. Bil je iz Milwaukeeja (Michigan) in je bil pripadnik tamkajšnje SNPJ lože št. 16. V vojski je bil od leta 1941.

ZAKLJUČEK

Zgoraj predstavljene življenjske zgodbe in vojne usode padlih 64 pripadnikov ameriških oboroženih sil slovenskega rodu iz vrst SNPJ so z nekaj izjemami glede na dostopne podatke v člankih v Prosveti praviloma zelo skope. Kljub temu in dejstvu, da gre za kvantitativno omejen vzorec, vseeno odpirajo kar nekaj možnosti za analiziranje in primerjanje podatkov. Po omenjenih podatkih jih je od 64 v bojih padlo 51, šest pa jih je bilo proglašanih za pogrešane, predvidoma mrtve, z minimalnimi možnostmi, da so preživeli, od tega dva na morju, dva v Franciji in po eden na Filipinih in v Sredozemlju. Sedem jih je umrlo v nesrečah, od tega štirje v ZDA, trije od njih v letalskih nesrečah, po eden pa v Nemčiji, nedefinirano v Evropi in eden »zunaj ZDA«. Glede na podatke, ki pri vseh padlih ne navajajo roda oboroženih sil ZDA, lahko ugotovimo, da jih je vsaj 35 pripadalo kopenski vojski ZDA, od tega najmanj šest njeni še nesamostojni letalski veji, vsaj pet pa padalskim enotam. Za pripadnike ameriške mornariške pehote (marincev) je bilo izrecno označenih pet padlih, glede na dejstvo, da so se marinci ZDA v veliki meri borili na pacifiškem bojišču, pa lahko upravičeno domnevamo, da je še kakšen med ostalimi žrtvami. Označeni pripadniki vojne mornarice v ožjem smislu so bili trije, eden padlih pa je bil pripadnik civilne, čeprav očitno militarizirane trgovske mornarice. Vsaj 38, od tega vsaj štirje v nesrečah, jih je umrlo na evropskem bojišču, kamor vključujemo tudi severno Afriko, na pacifiškem bojišču vsaj 20 in štirje v ZDA, pri dveh pa se geografskega področja smrti ne da razbrati. Po činih so bili: en podpolkovnik, en stotnik (povišan že posmrtno iz poročnika) ter dva poročnika, en podporočnik in en označen kot »letalski častnik« (podporočnik ali poročnik). Najmanj enajst jih je bilo podčastnikov – narednikov, pet kaplarjev (cpl.), vsaj trinajst jih je označenih za prostaka (pvt) ali prostaka prvega reda (pfc.), zelo verjetno pa je imela ta dva začetna vojaška položaja v kopenski vojski in pri marincih ZDA velika večina tistih padlih, katerih čini v poročilih niso navedeni. Glede

⁹⁷ Umrl na bojnem polju. Prosveta, št. 120 (20. 6. 1945): 2.

na kraje bivanja v ZDA jih je bilo daleč največ, vsaj 30, iz zvezne države Pennsylvannie. Šlo je predvsem za fante in mlajše moške, stare v glavnem od 19 do 27 let, v veliki meri s končano srednjo izobrazbo, praviloma iz zelo številnih družin, od katerih je bilo pogosto kar nekaj bratov hkrati v vojaški službi. Samo eden od njih je bil rojen v Sloveniji. Velika večina med njimi je že imela amerikanizirana imena in priimke. Štirje so bili poročeni, od teh sta imela dva po enega otroka: sina in hčer.

Njihova bojna pot se je končala na veliki večini vseh pomembnih bojišč, kjer so se v II. svetovni vojni vojskovali Američani: na Filipinih v začetnem japonskem napadu na Južnem Pacifiku v prelomnih bojih za otok Guadalcanal, v Novi Gvineji, v odločilnih pomorskih bitkah, v zraku nad Sredozemljem in Nemčijo, v invaziji na Severno Afriko, v Italiji, odločilni invaziji v Normandijo, bojih v Franciji, Belgiji in Nizozemski, med neuspelem poskusu vdora v Nemčijo in odbitjem zadnje nemške ofenzive na zahodnem bojišču v Ardenih konec leta 1944, v ponovnem osvobajanju Filipinov, na krvavi Iwo Jimi in pri zaključnih operacijah v Nemčiji.

Ob vsem navajanju in analiziranju podatkov o njih pa raziskovalci žal pogosto pozabljamo še na eno, zelo intimno človeško plat: da imamo ob teh imenih opraviti z mladimi ljudmi, ki so nekoč živeli, imeli svoje načrte, upanje in sanje, svoje starše, brate in sestre, svoje mladostne ljubezni in v nekem suhoparnem datumu vse to dokončno žrtvovali za svojo novo domovino.

VIRI IN LITERATURA

- Drnovšek, Marjan (1997). Slovenska narodna podpora jednota (SNPJ), *Slovenska kronika XX. Stoletja* (ur. Marjan Drnovšek, Drago Bajt). Ljubljana: Nova revija: 47.
- Friš Darko, Kolar Bogdan, Vovko Andrej (1997). *Prvih sto let Kranjsko slovenske katoliške jednote*. Ljubljana: Založba Ilex.
- Glasiło K.S.K. Jednote (1942–1944), Cleveland, Ohio, ZDA.
- Fact Sheet: America's Wars, <http://www1.va.gov/opa/fact/amwars.asp> (24. 7. 2009).
- National Park Service, Historical Statistics, USS Arizona, <http://www.nps.gov/archive/ucar/azcas.html> (24. 7. 2009).
- Edwards, Harry W., A different War: Marines in Europe and North Africa, <http://www.nps.gov/archive/wapa/indepth/extcontent/usmc/pcn-190-003125-00/sec4.htm> (24. 7. 2009).
- Aircraft Carrier Hornet (CV–8), <http://www.hazegray.org/danfs/carriers/cv8.htm> (24. 7. 2009).
- Buck (DD–420), <http://www.hazegray.org/danfs/destroy/dd420txt.htm> (24. 7. 2009).
- Final Crew List of USS Indianapolis, <http://members.tripod.com/IndyMaru/indymaru4.htm> (24. 7. 2009).
- Piekalkiewicz, Janusz (1996). *Druga svetovna vojna*. Ljubljana: DZS.
- Prosveta (1942 – 1945), Imperial, Pennsylvania, ZDA.

- Mislej, Irene (1994). Primorski odbor. Politično delovanje primorskih Slovencev med drugo svetovno vojno v Argentini. *Dve domovini/Two Homelands*, 5: 85–113.
- Novak, Bogdan C. (1994). Adamic and Yougoslavia during World War II, The Slovene Catholic Response, *Dve domovini/Two Homelands*, 5: 63–84.
- Rahten, Andrej (2009). Izidor Cankar and Royal Yugoslav Legation in Buenos Aires, *Dve domovin/Two Homelands*, 29: 84–91.

SUMMARY

FALLEN MEMBERS OF THE SLOVENIAN NATIONAL BENEFIT SOCIETY IN THE US ARMED FORCES DURING THE SECOND WORLD WAR AS REPORTED BY THE PROSVETA NEWSPAPER

Andrej Vovko

The paper presents brief stories, mainly taken from data published in articles in Prosveta (Enlightenment), the daily newspaper of the Slovene National Benefit Society (SNPJ), of the lives and especially the military careers of 64 members of this organisation in the US armed forces, who fell as members of the Army, Army Air Force, Navy and Marines in European and Pacific battles during the Second World War. The above listed data are, with some exceptions with regard to the available data, as a rule extremely scarce. Despite this and the fact that the sample is of limited quantity, there are still quite a few opportunities for analysis and comparison of the data. According to the data of the 64 soldiers, 51 fell in battles, six were listed as missing and assumed dead, with minimal possibility of survival, of whom two at sea, two in France and one each in the Philippines and the Mediterranean. Seven died in accidents, of whom four in the USA, and three in airplane crashes, one in Germany, one undefined in Europe and one “outside of the USA”. With regard to the data, which do not list the branch of the US armed forces for all of the fallen soldiers, we can establish that at least 35 were members of the US Army, of whom at least six were members of the not yet independent Army Air Force, and at least five were members of parachute units. Of the members of the US Marines, five were explicitly marked as deceased, but in view of the fact that the US Marines mainly fought in the Pacific theatre, we can reasonably conclude that there were more among the other victims. In the narrow sense three members of the Navy were marked as deceased, and one deceased soldier was a member of the civil, although clearly militarised, Merchant Marine. At least 38, of whom four in accidents, died in the European theatre, which also includes North Africa, at least 20 in the Pacific theatre and four in the USA; for two the geographic area of death cannot be determined. By rank there were: one lieutenant colonel, one captain (promoted posthumously from lieutenant) and two lieutenants, one second lieutenant and one marked as “air officer” (second lieutenant or lieutenant). At

least eleven were non-commissioned officers – sergeants, and five corporals. At least thirteen were marked as privates or private first class, but it is highly probable that the majority of the fallen soldiers, whose ranks were not stated in the reports, held these two lowest level military ranks. With respect to place of residence in the USA by far the most, at least 30, were from the state of Pennsylvania. They were mainly boys and young men, mostly between 19 and 27 years of age, the great majority of whom had completed their secondary schooling, and usually from the numerous families which often had several brothers in military service simultaneously. Only one of them was born in Slovenia. The great majority of them had Americanised first and last names. Four were married, of whom two had one child each: a son and a daughter. Their combat careers ended in the majority of all of the important battlefields where American soldiers fought in World War II: in the Philippines during the initial Japanese attack in the South Pacific, in the crucial battles for the island of Guadalcanal, in New Guinea, in decisive naval battles, in the air over the Mediterranean and in Germany, in the invasion of North Africa, in Italy, the decisive invasion of Normandy, battles in France, Belgium and the Netherlands, in the unsuccessful attempt to penetrate into Germany and the repelling of the final German offensive in the Ardennes at the end of 1944 (the Battle of the Bulge), in the re-liberation of the Philippines, on blood-soaked Iwo Jima and during the final operations in Germany.